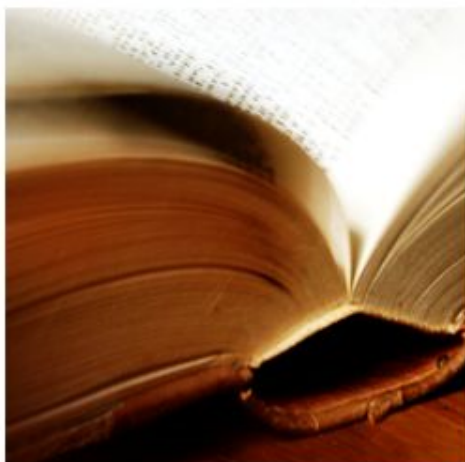

Bank centralny. Polityka pieni na

Dr Gabriela Przesławska

Uniwersytet Wrocławski

Instytut Nauk Ekonomicznych Zakład Polityki Gospodarczej

Bank centralny. Polityka pieni na

Bank centralny pełni trzy funkcje:

- Jest instytucj emituj c pieni dz gotówkowy
- Jest bankiem banków, działa jako bankier dla banków komercyjnych i sprawuje nad nimi nadzór
- Jest bankiem pa stwa i w tym charakterze sprawuje kontrol nad poda pieni dza i finansuje – w razie potrzeby- deficyt bud etu pa stwa

Instrumenty kontroli podaży pieniądza

- Instrumenty kontroli pieniądza przez bank centralny:
- Rezerwy obowiązkowe
- Stopy dyskontowe
- Operacje na otwartym rynku

Rezerwy obowi zkowe

- Rezerwy obowi zkowe, to kwota rezerw wyra ona w % zasobów depozytowych utrzymywana przez bank jako depozyt banku centralnego.
- Rezerwy obowi zkowe to wa ny instrument kontroli poda y pieni dza.
- Zdolno banków komercyjnych do kreowania pieni dza zale y bowiem od wysoko ci rezerw obowi zkowych ustalonych przez bank centralny

Kreacja pieniądza przez banki (1/1)

-
- Gdy banki udzielają pożyczek tworzą pieniądź w formie depozytów płatnych na okaziciela
  - Istota tych operacji polega na tym, że bank zakłada klientom nowe konta, przy czym nie towarzyszy temu jakikolwiek dopływ gotówki (overdraft)
  - Te rachunki bankowe to pieniądź, gdy posiadacze mogą wpisywać w nich ciche czeki i wykorzystywać je jako środki zapłaty
  - Depozyty płatne na okaziciela stanowią największą część zasobów pieniądza M1 ze wzoru: $M \times V = P \times Y$

Mnożnikowa kreacja depozytów 1/2 (P.Samuelson, W.Nordhaus, Ekonomia, t.1, s.433)

**MNOŻNIKOWA REAKCJA DEPOZYTÓW W SYSTEMIE BANKOWYM
(w dol.)**

Pozycja banku	Nowe depozyty	Nowe depozyty i inwestycje	Nowe rezerwy
Pierwszy bank	1 000,00	900,00	100,00
Banki drugiej generacji	900,00	810,00	90,00
Banki trzeciej generacji	810,00	729,00	81,00
Banki czwartej generacji	729,00	656,10	72,90
Banki piątej generacji	656,10	590,49	65,61
Banki szóstej generacji	590,49	531,44	59,05
Banki siódmej generacji	531,44	478,30	53,14
Banki ósmej generacji	478,30	430,47	47,83
Banki dziesiątej generacji	430,47	387,42	43,05
Banki dziesiątej generacji	<u>387,42</u>	<u>348,68</u>	<u>38,74</u>
Suma pierwszych dziesięciu generacji banków	6 513,22	5 861,90	651,31
Suma pozostałych generacji	<u>3 486,87</u>	<u>3 138,10</u>	<u>348,68</u>
<i>Razem system bankowy</i>	<i>10 000,00</i>	<i>9 000,00</i>	<i>1 000,00</i>

Tabl. 14.6. Ostatecznie, wzdłuż tego długiego łańcucha, banki tworzą nowe depozyty stanowiące dziesięciokrotność nowych rezerw

Końcowa równowaga systemu 1/3 (P.Samuelson, w. Nordhaus, Ekonomia, t.1, s.433)

Końcowa równowaga systemu

Jaka będzie ostateczna suma 1000 dol. + 900 dol. + 810 dol. + 729 dol. ...?
Z tablicy 14.6 wynika, że całkowity efekt łańcucha kreacji pieniądza wynosi 10 000 dol. Odpowiedź można uzyskać za pomocą nudnej arytmetyki, zdrowego rozsądku lub elementarnej algebry⁶.

⁶ Można to udowodnić za pomocą algebry w następujący sposób (w dol.):

$$\begin{aligned} 1000 + 900 + 810 + \dots &= 1000 \left[1 + \frac{9}{10} + \left(\frac{9}{10}\right)^2 + \left(\frac{9}{10}\right)^3 + \dots \right] = \\ &= 1000 \left(\frac{1}{1 - \frac{9}{10}} \right) = 1000 \times \frac{1}{0,1} = 10\,000. \end{aligned}$$

Kreacja pieniądza przez banki (1/4)

- Jeżeli bank centralny zwiększy rezerwy obowiązkowe, to podaż pieniądza kreowanego przez banki obniży się, gdy np. przy rezerwie stanowicej 1/10 wg wzoru:

Całkowita podaż pieniądza w całym systemie bankowym =

Rezerwa nadwyżkowa banku I x 1/ wskaźnik rezerw obowiązk.

=

$$900 \times 10 = 9000,$$

to przy wskaźniku rezerwy wynoszącej 1/5, podaż pieniądza w systemie wg powyższego wzoru wyniesie:

$$800 \times 5 = 4000$$

Kreacja pieniądza przez banki (1/5)

Kreacja pieniądza przez banki jest możliwa tylko pod warunkiem, gdy:

- rozpatrujemy system bankowy jako całość
- niska jest stopa gotówki / wkłady na danie planowana przez banki, co oznacza, że po uzyskaniu pieniędzy „wracają” do banków, co umożliwia wielokrotną kreację kredytu (czyli nowego pieniądza bankowego)

Wpływ zmian podaży pieniądza na wielkość makroekonomiczne czyli na koniunkturę (1/1)

- **Wzrost podaży pieniądza prowadzi do spadku stóp procentowych**
- **Spadek stóp procentowych powoduje wzrost inwestycji**
- **Wzrost inwestycji generuje wzrost produkcji**
- **Wzrost produkcji prowadzi do wzrostu zatrudnienia**

Wpływ zmian podaży pieniądza na wielkość koniunktury makroekonomicznej (1/2)

- I odwrotnie, tj. zmniejszenie podaży pieniądza prowadzi do wzrostu stóp procentowych
- Wzrost stóp procentowych powoduje spadek inwestycji
- Spadek inwestycji prowadzi do spadku produkcji
- Spadek produkcji prowadzi do spadku zatrudnienia

Wpływ zmian podaży i popytu na wielkość i koniunkturę makroekonomiczne (1/3)

- **W sytuacji recesji bank centralny w celu zwiększenia podaży i popytu i tym samym obniżenia stóp procentowych dla pobudzenia inwestycji:**
  - obniża wskaźnik rezerwy obowiązkowej
  - obniża stop dyskonta
  - skupuje obligacje na otwartym rynku

Wpływ zmian podaży pieniądza na wielkość makroekonomiczne czyli na koniunkturę (1/4)

- W przypadku inflacji, odwrotnie: dążąc do podwyższenia stóp procentowych poprzez zmniejszenie podaży pieniądza (i tym samym nadmiernego popytu), zatem:
  - podwyższa wskaźnik rezerwy obowiązkowej.
  - podwyższa stop dyskonta
  - sprzedaje obligacje na otwartym rynku

ródła:

- **P.Samuelson, W.Nordhaus, Ekonomia, t.1, PWN, Warszawa 1995**
- **Polityka gospodarcza, red, nauk. B.Winiarski, PWN Warszawa 2006**

